

tása céljából tovább fáradozunk a tudományos munkában résztvevők, az irányítók és beosztottak közötti kapcsolatok, viszonyok fejlesztésén, valamint a tudományos munkához szükséges demokratizmus érvényesülésének, a szabad véleménynyilvánítás lehetőségeinek, a kutatási eredmények elismerésének megvalósítását szolgáló tevékenységek mind szélesebb körű kibontakoztatásán.

FOLYÓIRATAINKBÓL

Új folyóirat: a Propagandista

(Társadalmi Szemle 1978. 1. szám)

Megjelent az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztálya folyóiratának, a Propagandistának első száma. Az új folyóirat elsősorban azt tekinti feladatának, hogy segítse a propagandisták, a pártoktatók elméleti és gyakorlati tevékenységét, fejlessze módszereiket, teret adjon a propaganda munka számára nélkülözhetetlen tapasztalatcseréhez. „Hivatását akkor tölti be a folyóirat, – írja Győri Imre a folyóirat megindulását köszöntő soraiban –, ha mindazok, akik a párt politikájának és ideológiájának terjesztésével foglalkoznak, akik a politikai oktatás különböző szintjén, mint hivatásos párt-, egyetemi és főiskolai oktatók dolgoznak, kérdéseikre, tartalmi és módszertani problémáikra a „Propagandista” hasábjain elméleti és gyakorlati választ kapnak... A folyóirat szerkesztésében tükröződjön az a követelmény, hogy pártunk eszmepolitikai nevelő munkájának középpontjában az „élő marxizmus” oktatása, terjesztése áll.”

Köszöntve új testvér folyóiratunkat, a Propagandista megjelenését, ehhez kívánunk mi is jó munkát: színvonalas, az alkotó marxizmus-leninizmus elsajátítását és elsajátíttatását eredményesen segítő folyóiratszámokat.

Az első szám cikkei a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójához kapcsolódnak. Vass Henrik A szocialista internacionalizmus – a szocialista országok államközi kapcsolatainak alapelve című cikkében vázolja a proletár internacionalizmus, valamint szocialista nemzetek kialakulásának történelmi folyamatát. Kritizálja azokat a nézeteket, amelyek az állami szuverenitás eszméjét szembe akarják állítani a szocialista internacionalizmussal. Bemutatja, hogy a szocialista országok kapcsolatainak fejlődése során miként valósul meg a nemzetközi és a nemzeti érdekek korszerű egysége.

Lipkovich Károly cikke a Nagy Októberi Szocialista Forradalom által megnyitott új korszak alapvető jelentőségű kérdését, a békés egymás mellett élés folyamatának alakulását tárgyalja. Wirth Ádám írása azt vizsgálja, hogy mi az általános és mi a sajátos a különböző országokban végbement szocialista forradalmakban.

A folyóirat Konzultáció rovatában Kovács László az „eurokommunizmus” értelmezése körüli vitákat vázolja. Elemzi azokat a körülményeket, amelyek között ez a fogalom megszületett, s szembeállítja a különböző álláspontokat.

A propagandamunka módszertani kérdéseit tárgyaló rovatban Bartha Lajos e rovat munkájával kapcsolatos gondolatait írja le.

Tráser László cikke a politikai meggyőződésnek az ideológiai munkában betöltött szerepét vizsgálja.

A folyóirat Rólunk van szó rovatában a propagandisták munkájának eseményeiről számol be.

*Tanulmányok a szocialista
életmód időszerű kérdéseiről*

(Magyar Filozófiai Szemle, 1977. 5. sz.)

Fukász György „Az életmód fogalmáról – filozófiai aspektusban” című tanulmányában megállapítja, hogy az életmódkutatások fellendülése szükségképpen együtt járt a fogalmak tisztázásának folyamatával. A filozófiai általánosítás síkján azonban még nem körvonalazódott megfelelően az életmód fogalma, noha a kutatások számos ponton megmutatják a megoldás lehetőségeit, irányait. Az életmód fogalma körül jelenleg még sok félreértés van, gyakran összekeverik rokon-, vagy szinonimnak tartott fogalmakkal, így az ételszínvonallal, az életstílussal, az „élet új minőségével”. Az életmód filozófiai szintű fogalmánál abból kell kiindulni, hogy az összetett fogalom az emberek tevékenységének komplex rendszerét foglalja magában, összefügg az emberek szükségleteinek meghatározott rendszerével, ezek kielégítésének mechanizmusával. Az életmód-fogalom további lényeges jegyeit adja az emberi magatartás társadalmi determináltsága és pszichikai meghatározottsága.

A fogalom kidolgozatlanlansága a szocialista életmód értelmezésében is jelentkezik, noha a mindennapi élet formáinak tudatos alakítására is csak a fogalom valamiféle konkrét meghatározásával lehet programot kimunkálni. A szocialista életmód jegyeinek megadásánál nem lehet megállni a szokásos mennyiségi jellemzőknél: a szocializmus általános jellemzőiből következő tényezők is nagy figyelmet érdemelnek.

A szocialista életmód jellegzetes vonása az életmódban érvényesülő tudatosság, a kollektivitás magas foka, a szocialista humanizmus és demokratiz-

mus, a szociális biztonság, a felelősség a társadalomért, az emberért.

Az életmód rétegein belül a legfontosabb a munka, amely egyben megalapozza az életmód minden rétegét. Ráépül az emberek szabadidő-tevékenysége, interperszonális kapcsolataival összefüggő cselekvéseik rendszere. Fontos kérdés az életmód objektív és szubjektív oldalainak a megkülönböztetése is.

Az életmód konkrét létét, hatását a társadalom-osztály-réteg (kiscsoport) – egyén közötti kölcsönviszonyok rendszere szabja meg. Az életmód törvényszerűségeinek megragadásánál elsősorban komplex-totalitás jellegét, osztály-meghatározottságát kell figyelembe venni. Az életmód fejlődését ugyanakkor viszonylagos önállóság jellemzi, amely kifejeződik abban is, hogy a társadalmi-gazdasági viszonyokhoz képest egyes rétegei gyorsabban haladhatnak előre, más rétegei pedig háttérbe szorulnak. Az életmódnak a társadalom egyes csoportjai szerinti differenciáltsága átfogó törvényszerűségnek tekinthető.

Lengyel Zsuzsa „A szövetkezeti parasztság életmódját alakító tényezőkről” szóló tanulmányában megállapítja, hogy a szövetkezeti parasztság helyzetének, gondolkodásának változásait a munkásosztály és a társadalmi rétegek tagjai is gyorsan érzékelik. A szövetkezeti parasztság életmódjának alakulása összefonódik a mezőgazdaságban dolgozók sajátos munkakörülményeivel, a mezőgazdasági termelésnek a gépesítés ellenére is megmaradó tradicionális vonásaival, a város és a falu közötti különbségek hatásaival. A parasztság életmódjának átalakulásában döntő volt a mezőgazdaság szocialista átszervezése, és az életmód fejlődése ma is összefügg a szövetkezetek előrehaladásával, fejlődésével. Az elmúlt másfél évtizedben új alapokra

helyeződött a tagok és a szövetkezetek kapcsolata, egyre kevésbé „résztulajdonosi” vonásokat és egyre inkább „kollektív tulajdonosi” szemléletet képviselnek a tagok.

A szövetkezeti parasztság életmódjára gyakorolt hatások közül kiemelkednek a szövetkezeti tulajdonhoz való speciális kapcsolódási formák – amelyek kialakították a nyugdíjasok, a kisegítő családtagok, az alkalmazottak rétegét –, és a szövetkezetek működésének sajátos jelleget adó háztáji gazdaságok léte, tevékenysége.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek fejlődése nagy hatást gyakorol a parasztság életmódjának változására. Átalakult a szocializmushoz, a szocialista tulajdonhoz, a termelőszövetkezethez való viszonya, egyre természetesebbé válik a közösségért végzett társadalmi munka, alapjaiban megváltozott magatartása, a politikai kérdések iránti érdeklődése, növekedett politikai aktivitása. Az életmód alakulásában jelentős szerepe van a társadalombiztosítás, a társadalmi juttatások kiterjesztésének, a létbiztonság megteremtődésének. A mezőgazdasági termelés iparosodásának kibontakozása megváltoztatta az oktatás, a tanulás, a szakképzés helyét és szerepét a szövetkezeti parasztság élet- és gondolkodásmódjában – bár az általános és szakmai képzettségben levő lemaradást nem számolta fel. A szocialista életmód elemeinek az előnyomulása különösen szembeötlő a nők helyzetének változásában, a társadalmilag szervezett munkába, a vezetésbe való bekapcsolódásukban.

A szocialista életmód kérdéskörének más oldalait elemezi Szántó Miklós „Gondolatok a szocialista életmódról” és Nagy Emil „Adalékok klasszikusaink életmódfelfogásához” című tanulmánya.

*Szentágotbai János:
Az iskolai tananyag nébány
természettudományos problémája*

(Kultúra és Közösség, 1977. 4. sz.)

A Magyar Tudományos Akadémia elnöksége által létrehozott közoktatási bizottság az iskola által kialakítandó műveltség három fő követelményét fogalmazta meg azoknak az eszmecseréknek során, amelyek célja volt a század utolsó évtizedeiben tanítandó tananyag körvonalazása.

1. Az iskola ismeresse meg a tanulókkal a természeti és társadalmi valóságot, hogy az iskolából kikerülő fiatal ismerje és értse a természet és társadalom legalapvetőbb mozgástörvényeit; 2. ismerje meg továbbá az ember és önmaga helyét, szerepét a természeti és társadalmi valóságban; 3. és – az iskola nevelő munkájának eredményeként – tudatosan vállaljon részt a valóság alakításában.

E hármas cél a távlatokat tekintve olyan reális feladatokat állít elénk, amelyeket már ma sem szabad szem elől téveszteni. Amikor tehát köznevelésünket a következő 20–25 évre tervezünk, főleg nevelési célokat tűzhetünk ki, előtérbe állítva a személyiségfejlesztés követelményét. Ez annál is inkább szükséges, mert a 6–18 évesek (kb. 12 százalék kivételével) az iskola, tehát népünk személyiségi struktúráját a század hátralevő részében a ma iskolája fogja meghatározni.

A természettudományi nevelést egyéges folyamatnak kell tekintenünk a jövő iskolájában. Ez a folyamat töretlenül végighúzódik az óvodától a középfokú iskola végéig. A megismerési mechanizmusra – és egyben a tanítás-tanulás alapvető módszereire – vonatkozóan az alap- és a középiskolában folyó természettudományi nevelésben a következő főbb módszereket kell előtérbe helyeznünk: megbíz-

ható tapasztalat szerzése, a lényeges kapcsolatok kiemelése, elmélet (modell) alkotása, annak kísérleti vagy elméleti ellenőrzése, korrekciója, továbbfejlesztése, a megszerzett ismeretek alkalmazása. A természettudományi nevelés tartalmát pedig a következő főbb csomópontok, témakörök adják: az anyag mozgástörvényei; az anyag struktúrája; az élő anyag speciális jellemzői és az anyag története, evolúciója.

Ma még nem tisztázódott végérvényesen, hogy milyen tantárgyi keretekben, az integráció milyen szintjén tanítható meg a legeredményesebben a tananyag. A természetismeret című tantárgy tervezetével – az alapfokú természettudományos képzéssel – kapcsolatban további kísérletek mutathatják meg, hogy a tervezet kellően számol-e a tanulók életkori sajátosságaival. A gimnáziumi természettudományos tananyag megtervezésekor viszont az iskolarendszer esetleges módosításának szempontjaira is gondolni kell.

KÖNYVSZEMLE — ÚJ KÖNYVEK

A hadtápvezetés automatizálása

Írta: A. Sz. Muzicsenko,

V. A. Baranyuk és V. I. Vorabjev
Szerkesztette: M. Golusko vezérezredes,
professzor, a hadtudományok doktora

A Szovjet Fegyveres Erők hadtápjára bonyolult és sok összetevőből álló rendszer, amely magába foglalja az erők és eszközök felhasználásának a megszervezését, a csapatok anyagi biztosítását, a szállítások megszervezését, technikai, egészségügyi és más anya-

gokkal történő biztosítást a csapatok életének és a tevékenységnek különböző viszonyai között, a hadtáp őrzésének, védelmének és vezetésének a megszervezését.

A hadtápnak a csapatok biztosításával kapcsolatos szerepét, munkáját, annak terjedelmét meggyőzően szemléltetik a Nagy Honvédó Háború tapasztalatai. Így például a háború éveiben a hadsereg és a flotta részére több mint 10 millió tonna lőszer, 16 millió tonna üzemanyagot, kb. 40 millió tonna élelmiszert és sok más anyagot szállítottak. A katonai vasúti szállítás meghaladta a 19 millió vagon, gépkocsiszállítással a hadseregek kb. 145 millió tonna anyagi eszközt szállítottak. Ez alatt az idő alatt helyreállítottak és felépítettek 120 ezer km vasutat, 100 ezer km gépkocsit, felépítettek és berendeztek ezernyi hidat és repülőteret. A hadműveletek lefolyása során a harcmezőről 2–3 alkalommal került hátraszállításra és javításra minden harckocsi, ágyú, más harci és speciális technika. A katonáorvosok felgyógyították a sebesültek 72, a betegek 90%-át. A legfontosabb stratégiai hadműveletekben, amelyek 3–4 FRONT erőivel folytak, mindennap elfogyott 14 ezer tonna lőszer, üzemanyag és élelem. Ilyen hadműveletekben – nem számolva más anyagokkal – csak egy javadalmazás lőszer és akna utánszállításához szükséges volt megközelítőleg 13 ezer vagon.

A fegyveres erők hadtápjának jelentősége a korszerű háború viszonyai között jelentősen megnőtt. Az általa megoldandó sokoldalú és bonyolult feladatok megnövelték a hadtápvezetéssel szembeni követelményeket. A csapatok hadtápbiztosítására vonatkozó elhatározás meghozatala pedig sok és munkáigényes számvetés elkészítését igényli. A korábbi időszakhoz viszonyítva a hadtáp szervek részére a csapatok hadtápbiztosításának vezetésé-